

**Wyrok z dnia 17 kwietnia 1996 r.
I PRN 36/96**

Dyrektor przedsiębiorstwa państwowego, którego stosunek pracy wygasł na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 marca 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 17, poz. 99) z upływem 5 lat od dnia powołania, - w warunkach określonych w art. 2 ust. 3 tej ustawy - ma prawo do odprawy na zasadach określonych w art. 39 ustawy z dnia 25 września 1991 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jednolity tekst : Dz. U. z 1991 r. Nr 18, poz. 80 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Walerian Sanetra,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Stefana Trautsołta, po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 1996 r. sprawy z powództwa Mariana M. przeciwko Zakładom Naprawczym Mechanizacji Rolnictwa w B. o odprawę, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 12 września 1995 r., [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok w punktach I i III i oddalił rewizję pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Gryfinie z dnia 12 maja 1995 r., [...].

U z a s a d n i e n i e

Powód Marian M. wniósł o zasądzenie od pozwanych Zakładów Naprawczych Mechanizacji Rolnictwa w B., m.in. odprawy dyrektorskiej na podstawie art. 2 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 9 marca 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 17, poz. 99).

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Gryfinie wyrokiem z dnia 12 maja 1995 r., [...] w pkt I zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.939,82 zł z ustawowymi odsetkami tytułem dochodzonej odprawy i w pkt III nadał rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 1.489,97 zł.

Sąd ten ustalił, że w grudniu 1989 r. po przeprowadzeniu konkursu, powód został powołany na stanowisko dyrektora pozwanych Zakładów na czas nie określony. Ten stosunek pracy wygasł z dniem 30 grudnia 1994 r. na podstawie art. 2 ust. 2 wskazanej wyżej ustawy z dnia 9 marca 1990 r., albowiem tego dnia upłynęło 5 lat od daty powołania. Powód nabył zatem prawo do odprawy przewidzianej w art. 2 ust. 3 tej ustawy, gdyż pozwany nie wykazał istnienia okoliczności wyłączających prawo do tego świadczenia.

Wyrokiem z dnia 12 września 1995 r., [...] Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie w pkt I zmienił wyrok Sądu I instancji i oddalił powództwo, a w pkt III zasądził od powoda na rzecz pozwanego koszty zastępstwa procesowego. Zdaniem Sądu II instancji do powoda ma zastosowanie art. 2 ust. 3 zd. 2 ustawy z dnia 9 marca 1990 r., według którego odprawa nie przysługuje, jeżeli dyrektor

był powołany na 5 lat i stosunek pracy ustał z upływem tego okresu. Z wywodów zawartych w uzasadnieniu wynika, że Sąd II instancji przyjmuje, iż ustanie stosunku pracy pracownika powołanego może nastąpić w wyniku odwołania lub wygaśnięcia. W konkluzji stwierdzono, że przepis art. 2 ust. 3 zd. 2 ustawy z dnia 9 marca 1990 r. także dlatego ma zastosowanie do powoda, że jego stosunek pracy wygasł z mocy tej ustawy, a nie ustał w wyniku wcześniejszego odwołania.

Wyrok ten zaskarżył rewizją nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości zarzucając rażące naruszenie art. 2 ust. 2 i 3 powołanej ustawy z dnia 9 marca 1990 r. oraz wnosząc o jego uchylenie w pkt I i III i oddalenie rewizji pozwanego od wyroku Sądu I instancji. Zdaniem Ministra Sąd II instancji błędnie utożsamił określenie przez ustawę okresu, po upływie którego stosunek pracy wygasa z mocy prawa z powołaniem na czas określony (5 lat) przez uprawniony organ.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona.

Z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 marca 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. Nr 17, poz. 99) - mającego zastosowanie do powoda - wynika, że stosunek pracy dyrektora przedsiębiorstwa państwowego, powołanego w okresie trzech lat przed wejściem w życie tej ustawy po przeprowadzeniu konkursu, jeżeli nie ustanie wcześniej, to wygasa z upływem 5 lat od daty powołania. W przypadku takiego ustania stosunku pracy dyrektora przysługuje mu, z mocy art. 2 ust. 3 tej ustawy, odprawa na zasadach przewidzianych w ustawie o przedsiębiorstwach państwowych z następującymi wyłączeniami zawartymi w zdaniu drugim tego przepisu: "Odprawa nie przysługuje, jeżeli dyrektor był powołany na 5 lat i stosunek pracy ustał z upływem tego okresu lub gdy bezpośrednio po ustaniu stosunku pracy został powołany ponownie na to samo stanowisko".

Sąd II instancji przyjął, że skoro w art. 2 ust. 2 jest mowa o ustaniu stosunku pracy i o jego wygaśnięciu, a przepis ust. 3 zd. 1 tego artykułu przyznaje prawo do odprawy w razie ustania stosunku pracy, to w przypadku jego wygaśnięcia dyrektor nie nabywa prawa do odprawy. Nie jest to pogląd trafny. Po pierwsze w pojęciu "ustanie stosunku pracy" mieści się także jego wygaśnięcie. Wyłączenie wygaśnięcia stosunku pracy z zakresu tego pojęcia musiałyby być wyraźnie zaznaczone. Po wtóre przepis art. 2 ust. 3 zd. 1 omawianej ustawy - gdyby go rozumieć tak, jak Sąd II instancji - byłby zbędny. W przypadku ustania stosunku pracy dyrektora przed jego wygaśnięciem z upływem 5 lat od powołania prawo do odprawy reguluje bowiem art. 39 ustawy z dnia 25 września 1991 r. o przedsiębiorstwach państwowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1991 r. Nr 18, poz. 80 ze zm.), który ma zastosowanie w przypadku odwołania dyrektora także i bez odesłania, przewidzianego w art. 2 ust. 3 zd. 1 ustawy o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych. Przepis ten uzyskuje istotne znaczenie normatywne jedynie wtedy, gdy jest on rozumiany jako podstawa do nabycia prawa do odprawy przez dyrektora, którego stosunek pracy wygasł (po upływie 5 lat od powołania). W takiej sytuacji ustawa o przedsiębiorstwach państwowych nie przewiduje odprawy dla dyrektora, gdyż wiąże ona prawo do tego świadczenia z odwołaniem ze stanowiska, a nie z wygaśnięciem stosunku pracy.

Ponadto należy podnieść, że brak jest racjonalnego uzasadnienia dla różnego

traktowania dyrektorów powołanych na czas nie określony, z których jednego odwołano po wejściu w życie omawianej ustawy, a stosunek pracy drugiego z nich wygasł z mocy prawa po upływie 5 lat od dnia powołania. W tym zakresie nasuwa się spostrzeżenie, że z reguły odwołanie dyrektora mieści w sobie pewną negatywną ocenę jego pracy, a mimo to nabywa on prawo do odprawy (chyba, że zachodzą przewidziane w ustawie o przedsiębiorstwach państwowych okoliczności wyłączające to prawo). Natomiast wygaśnięcie stosunku pracy z mocy prawa pozbawione jest jakiegokolwiek oceny jakości pracy dyrektora.

Trafnie podniesiono w rewizji nadzwyczajnej, że do powoda nie ma zastosowania wyłączenie prawa do odprawy, odnoszące się do dyrektorów powołanych na 5 lat, których stosunek pracy ustał z upływem tego okresu. Był on bowiem powołany na czas nie określony, a ograniczenie trwania jego stosunku pracy do 5 lat nastąpiło z mocy ustawy, a nie na podstawie oświadczeń woli złożonych przez strony przy powstaniu tego stosunku pracy.

Z tych względów na podstawie art. 422 § 1 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

=====